

Çizgisel Edebiyat Bağlamında Çizgi Roman, Roman ve Masal Üzerine Karşılaştırmalı Eleştirel Bir Yaklaşım

Ali YAĞLI¹

GİRİŞ

Türkçe’de Çizgi Roman, Fransızca’da Bande Dessinée, İtalyanca da Fumetti, İngilizce’de Comics ifadeleriyle anılan bu edebi tür, hikâyesinden ziyade çiziliş teknikleri ve formatları ile birbirinden ayrılır. Çizgi romanlar, Avrupa da İtalyan Fumettileri ve Fransız-Belçika ekolü BD (Bande Dessinée) ler olarak öne çıkarırken, Anglo-Sakson Amerikan ekolü Comics ler de kıta Amerika’da aynı adla öne çıkarlar. Asya ekolünün yaygın temsilcisi ise Japon Mangalarıdır (Kunter, 2015). İsviçre etkisi ise Mangalar dışında Avrupa ve Amerikan çizgi romanlarına katkı sağlamıştır. 18. yüzyıl Avrupa’sında gravür, karikatür ve resim çalışmalarıyla çizgi romana bir zemin hazırlanır, 19. yüzyılın başlarında ise genel hatlarıyla tamamen ortaya çıkan bir çizgi roman oluşur. Yavaş yavaş kendine has bir dil ve hareket çizgisi geliştiren bu sanat dalı çok geçmeden çeşitli gazete ve dergilerde okuyucuyla buluşur. Sanayileşmenin getirdiği refahla birlikte orta sınıfın medya araçlarından biri haline gelen çizgi roman yeni bir sanat dalı olarak farklı ülkelerin toplumlarında kabul görür. Kazançlı bir pazar olarak görülen çizgi roman beraberinde büyük yayınevleri ve çizerleri de ortaya çıkarır. Marvel Comics ve DC Comics Amerikan çizgi romanını tüm dünyaya pazarlayan saygın şirketler olarak kendilerini kabul ettirirler. Türkiye’de ise çizgi roman Amerika ve Avrupa’daki gibi sosyal, kültürel ve endüstriyel gelişmelere bağlı olarak ortaya çıkmamıştır. 1930 ve 40’lı yıllarda çizgi roman çalışmaları vardır, ancak bu çalışmalar

¹ Doç. Dr., Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Yabancı Diller Eğitimi Bölümü, Fransız Dili Eğitimi AD., ayagli@omu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-0735-7331

kede ekonominin vazgeçilmez çarklarından birini oluşturan çizgi roman Amerika'da süper kahramanlarla, Avrupada gösterişli albümlerle, Japonya'da ise manga serileriyle devam eder (Yağlı, 2017). Ülkemizde de son dönem yapılan çağdaş çizgi roman çalışmaları ve bu bağlamda yeni okuyucu kitlesinin artması sevindiricidir. Tüm dünyada kendine has okuyucusu kitlesi, yayınevleri ve pazarlama ağıyla büyük bir sektör olan çizgi roman ülkeler arasında bir kültür köprüsüdür. Çizgi roman ilgilendiği alanlar itibariyle sanatsal ve pedagojik açıdan uzun yıllar birçok araştırmacının ilgisini çekmiş, öğrenciye kitap okuma sevgisi aşıladığı ve eleştirel düşünceyi geliştirdiği için eğitim alanında kullanılması teşvik edilmiştir.

KAYNAKLAR

- Aulanier, A. (2013). *Adaptations en bande dessinée d'œuvres classiques de la littérature de jeunesse: un outil pour l'enseignement au cycle 3* Master Efe-Ese Université de Toulouse, le 11 Juin.
- Bezci, Ş. (2015). Grafik Roman ve Edebiyat: Maus Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi 55, ss, 251-270.
- Bezci, Ş. (2014). *Alaska: Yerini Hakeden Bir Başyapıt*, Çizgili Hayat Kılavuzu, L. Cantek, İstanbul, İletişim.
- Boumendjel, L. (2019). Le roman graphique, une nouvelle démarche didactique pour une appropriation plus souple du FLE, *Revue Expressions*, no: 9, Novembre.
- Carvais, B. Annie. (1985) *La Bande Dessinée*, Paris, Puf.
- Ceran, K. (2014). *Çizgi Roman Nedir? Çizgili Hayat Kılavuzu*, L. Cantek, İstanbul, İletişim.
- Durmaz, F. (2013). *Romandan sinemaya uyarlamalar (1960-1986)*. [Yüksek lisans tezi]. Osman Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gürata, Ahmet. (2004). *Çizgi Romandan Sinemaya*, Çizgili Hayat Kılavuzu, L. Cantek, İstanbul, İletişim.
- Henriot, J. Jean. (1962) *L'Enfant, l'image et Les Média*, Edition SDT, Dammarie, Les Lys.
- Kunter, D. (2015). *Adım Adım Çizgi Roman Ekoller* <https://kahramangiller.com>.
- Lamblin, S. () *Les Bandes Dessinées*, in *Les Livres pour Les Enfants*, Paris, Les Editions Ouvrires
- Macrobie, B. (2012). *Graphic Literature Splashes Across Missouri Pages* Septembre, Missouri Arts Council.
- N'da. P. (2009). *Recherche et Méthodologie en sciences sociales et humaines*, Paris, L'Harmattan.
- Sargologos, P. Fred. (2011). *Le Roman Graphique, Une Bande Dessinée Prescriptrice de Légitimation Culturelle*, Enssib, Université de Lyon.
- Tohmé, Y. (2011). *Les adaptations des œuvres littéraires classiques en bandes dessinées*, La BD francophone, Publibarum, n. 14.
- Wineyard, J. (2010) *Sinemada Çekim Teknikleri*, (Gökhan Rızaoğlu, Çev: Ed.), İstanbul: Seçil Ofset.
- Yağlı, A. (2017) *Modern Bir Anlatı Sanatı Olarak Çizgi Roman*, İstanbul, Kriter.
- Yalçınkaya, T. Can. (2004). *Grafik Roman*, Çizgili Hayat Kılavuzu, L. Cantek, İstanbul, İletişim.
- Yürür, F. (2011). *Türk işi Westernler Maskeli Süvari Tommiğe Karşı*, <http://sinematikyesicam.Com>.

Resimler:

- <https://www.planetebd.com/bd/delcourt/candide-de-voltaire/-/6427.html>, <https://www.bedetheque.com/serie-4702-BD-Fontaine-aux-fables.html> <https://www.editionsdelcourt.fr/jeunesse/series/serie-la-fontaine-aux-fables/album-la-fables>
- <https://www.google.com/search?q=sinemada+%C3%A7izgi+roman&sxsrf=AJOqlz>
- <https://www.google.com/search?q=le+loup+et+les+sept+chevreaux+c%C3%A9>
- <https://www.google.com/search?q=madam+bovary+roman+graphique&sxsrf=Erişim> tarihi: 02.02.2023